

TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

1. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ŞİİR VE ŞİİR EZBERLEMeye İLİŞKİN TUTUM VE EĞİLİMLERİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA*

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Mehrali CALP¹

* Bu çalışma, Atatürk Üniversitesi Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi (ATASEM) tarafından 21-23 Haziran 2019 tarihlerinde Erzurum'da gerçekleştirilen "II. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Bilgi Şöleni"nde bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Doç. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi ABD, mehralicalp@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0002-2261-4893.

Geliş Tarihi: 21.08.2019 Kabul Tarihi: 20.02.2020

Öz: Bu çalışmada, Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü 1. sınıf öğrencilerinin şiir ve şiir ezberlemeyle ilgili eğilimleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla öğrencilere, toplam 6 açık uçlu soru sorulmuştur. Öğrenciler, bu soruları yazılı olarak cevaplandırmıştır. Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseniyle kurgulanmıştır. Çalışma grubunu, 117 kişilik Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı 1. Sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Veriler, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yoluyla belirlenen katılımcılardan toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan 6 maddelik yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Toplanan veriler betimsel çözümleme yaklaşımıyla analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı 1. sınıf öğrencilerinin şiir okumaya ilgi duydukları; daha çok serbest tarzda yazılmış şiirleri okudukları, serbest yazılmış şiirlerin şairin hayal gücünü sınırlandırmadığını düşündükleri belirlenmiştir. Kadınlardan oluşan grup, başka birinden ya da elektronik ortamdaki videolardan dinleyerek şiir ezberlediklerini ifade etmişlerdir. En çok tekrar edilen cevaplar arasında parçalara bölerek ezberleme yer almaktadır. En dikkat çeken bulgunun her iki grubun da tekrar stratejisini kullanmış olmasıdır. Çalışma grubuna dâhil erkek ve kadın öğrenciler en çok *lirik ve romantik şiirleri okumaktan keyif aldıklarını* ifade etmiştir. Bu sonuçtan hareketle öğrencilerin sevdikleri şiirler ezberlemelerine imkân hazırlanmalıdır. Öğrencilere şiir ezberlemenin kolay yolları öğretilmelidir. Güzel okumak üzere kullanılacak örneklerin seçiminde uzunluk da iyi ayarlanmalı, ezberlenmesi zor ve uzun şiirler tercih edilmemelidir. Bu ve benzeri çalışmalar arttıkça öğrencilerin şiir ezberlerken yöntem bakımından destek alma alternatiflerinin artacağı söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Öğretmen adayları, öğrencilerin şiir üzerine görüşleri, şiir ezberleme, edebi zevk, şiir türleri

A STUDY ON THE ATTITUDES AND TRENDS OF THE FIRST CLASS STUDENTS OF THE TURKISH EDUCATION DEPARTMENT FOR POETRY AND POETRY MEMORIZING

Abstract:

In this study, it has been tried to determine the tendency of the first year students of the Faculty of Education Turkish Education Department about poetry and poetry memorization. For this purpose, 6 open-ended questions were asked to the students. The students answered these questions in writing. This study is a qualitative research and case study technique is used. The study group consisted of 117 first year students of Turkish Education Department of Main Study. The data were collected from the participants who were determined by means of convenience sampling. As a data collection tool, a semi-structured interview form consisting of 6 items was used. The collected data were analyzed with descriptive analysis approach. At the end of the study, it was observed that the first year students of Turkish Education Department of Main Study were interested in reading poems; It was determined that they read poems which were written in free style, they thought that free poems did not limit the poet's imagination. The group of women stated that they memorized poetry by listening to someone else or videos from electronic media. Among the most repeated answers is memorizing by dividing the poem into pieces. The most striking finding is that both groups used the repeat strategy. The main recommendations are: Male and female students included in the study group stated that they enjoyed reading lyric and romantic poems the most. Based on this result, students should be prepared to memorize their favorite poems. Easy ways to memorize poems should be taught to students. In the selection of samples to be used for reading well, the length should be well adjusted, difficult to memorize and long poems should not be preferred. As these and similar studies increase, it can be said that while students memorize poetry, the alternatives to get support in terms of method will increase.

Key Words: Pre-service teachers, students' views on poetry, poetry memorization, literary pleasure, poetry types

Giriş

Şiir, dilin ses, ritim ve anlam öğelerinden yararlanarak bir duygu, düşünce ya da olayı, yoğun ve sıra dışı olarak anlatma sanatıdır. İnsanoğlunun en eski ve kendine özgü anlatım türlerinden biridir. Bugüne kadar şiirin pek çok tanımı yapılmış ama hiçbiri, bu kavramı tam olarak açıklayamamıştır. Bu tanımlardan en yaygını, şiiri düz yazının karşıtı olarak gösteren tanımdır. Şiir, düzyazıyla anlatılamayan duygu ve düşüncelerin ses uyumlarıyla, kulağa hoş gelecek biçimde oluşturulan dizelerle anlatılmasıdır.

“Şiirin ne bir tek tarifi vardır ne de ölçülüp sınıflandırılabilir” (Norton, 2011: 311). **Şiir sözcüğünün aslı Arapça şi'r**, çoğulu eş'ârdır. Kök anlamı ise idraktır. Şiir nesnelere, duygu, düşüncelerin yeniden adlandırılıp anlamlandırılmasıdır (Mutlu, 2012, 8). Türk Dil Kurumunun BSTS / Edebiyat ve Söz Sanatı Terimleri Sözlüğünde: “Seslerde, ritimlerde ve uyumlarda gösterdiği güzel bağdaşmalarla ve taşıdığı hayal, duygu ve fikir buluşlarıyla bizde canlı duygulanmalar, izlenimler ve heyecanlar uyandıran nazım veya nesir halindeki edebiyat türü.” diye tanımlanıyor (TDK, 2009: 1867).

Edebiyat belîğ sözler ise şiir en belîğ sözlerdir. Şiir edebiyatın en seçkin parçaları olduğundan her şiir edebiyattan sayıldığı halde edebiyattan sayılan her söz şiir olamaz. (Naci, 1897, 19). Şiiri manzumeden ayıran özellik, manzumenin duygu ve heyecan bakımından yüzeysel ve sıradan olmasına karşılık, şiirin yoğunluk ve derinlik taşımasıdır.

Şiir, çok kez manzum olarak yazılır. Manzum olarak yazılan bir eserin şiir olabilmesi için aşağıdaki özelliklerden bazılarını taşıması lazımdır:

- a. Gerçek şiir, beşeri düşünüşün heyecanlı ve ölçülü bir dille sanatlı anlatımıdır.
- b. Şiir vezinli, ölçülü, ifadesi güzel, insana zevk ve heyecan aşılayan edebî bir türdür.
- c. Şiir manzum olmakla beraber bir duygunun, bir buluşun güzelliğe ulaşan ifadesidir.
- d. Şiir duygulanmaların çoğaldığı anlardaki heyecanları terennüm eden bir edebî türdür

Herkes şiirden kendi duygu ve düşüncelerine göre bir anlam çıkarır. Leyla ve Mecnun üzerine yazılan şiirlerden birisi beşeri bir heyecanın doyumuna varır; diğer birisi de ilahi duyumların tahassüsüne ulaşabilir. Bu, şiirin en büyük özelliğidir. Şiiri şiir yapan da bu özelliktir. Şiir görünenin ötesindeki görünmeyi arar. Şiir hayal gücünün ürünüdür (Gözler, 1975, 47)

Denebilir ki, ruhun bütününü dil yoluyla ifade sanatı olan şiir, bütün ruh hallerinin toptan ifadesidir (Safa, 2012). Ahmet Hamdi Tanpınar'a göre şiir, her türlü menfaat endişesinden uzak, gayesini yalnız kendisinde bulan bir mükemmeliyettir. Cahit Sıtkı Tarancı'ya göre şiir, sözcüklerle güzel şekiller kurmak sanatıdır. Suut Kemal Yetkin de şiir için "esrarlı bir ahenk ve mâna sentezi" tanımını yapmaktadır (1969: 11).

M. Şekip Tunç "Şiir tebliğ etmez, telkin eder." der. Ona göre, şiirde madde, şekil ve mevzu olarak üç şey bulunur. Madde manalı sesler olan kelimeler, şekil şiirin nazımıdır. Şiirin anlattığı şey de mevzuudur. Ama şiir bu üç unsurdan başka ve fazla bir şeydir. Şiir, hislere sinmiş bir dünya ve hayat görüşünün realiteler üzerine attığı ağla müşahhas (somut) hayallerde topladığı bir âlemdir. Eğer sanat psikolojik bir faaliyet yahut psikolojik sebeplerden gelen beşeri bir aksiyon olarak alınırsa sanat ile psikoloji arasında çok sıkı bir ilişki vardır. Ancak, şiir ve sanatın kendisi, ruhiyattan ayrı bir disiplin olarak estetiğe ait bir meseledir (Altıntaş, 1989, s 50).

"Öz Şiir" adlı meşhur kitabında rahip Brémond şiir görüşünü şöyle açıklıyor: "Her şiirin iki manası vardır. Biri doğrudan doğruya, vasıtasızca, açıkça ifade ettiği şeydir ki nesre benzeyen tarafıdır ve şiirin özünü ihtiva etmez; ikinci bir manası vardır ki, doğrusunu isterseniz bir mana değildir, fakat en zengin manalarla yüklüdür, hiçbir formüle sığmaz, şairin kendisini de, onu okuyanları da yakalar, sarar, kavrar. İfade edilmesi mümkün olmayan bu mana, şairin derin ruhundan okuyucunun ruhuna, mücerred cümlelerin dokusu ve semboller vasıtasıyla nasıl geçer? Bu, şiirin, bütün mucizesidir ve bütün sırrı." (Brémond, 1926).

Şiirde neyin söylendiğinden çok nasıl söylendiği önemlidir. Kelimeler, henüz meçhul kalan bir kanunun emrettiği biçimde mısra da yer alırsa, yeni bir değer kazanmakta ve içimizde öyle nefis bir haz uyandırmaktadırlar ki bu hazzın kalitesi herhangi bir manzumeyi okuyup anlamaktan veya beğenmekten doğan haz ile kıyas kabul etmeyecek kadar yüksektir.

Şiirde “mükemmellik”in peşinde olan Yahya Kemal, nağmeye, duyguya ve dile verdiği önemle Haşim’e yaklaşır. O, asıl şiirin lafızla mana arasındaki farkın ortadan kalkıp “nağme haline geldikten sonra başlayacağını” vurgulamıştır. Sonuna kadar aruzda ısrar eden ve derunî ahenge önem veren sanatçı için şiirde güzellik esastır. “Şiirden duyulan haz, hazların en derini ve güzeldir.” (Ayvazoğlu 2008, 126-133)

Türk Edebiyatında Sembolizm anlayışın en başarılı örneklerini veren şair Ahmet Haşim’dir. Sanatkârın benimsediği sanat akımı, geçirmiş olduğu hayat serüveni ve kişiliğinin bir parçası olan mizacının önemli bir etkisi vardır. A. Haşim realist bir sanatkâr değil, empresyonist ve sembolist bir sanatkârdır. Bunun içindir ki dış dünyadaki eşya, varlık ve olguları olduğu gibi değil, dış dünyadan kendisinin edindiği izlenimler olarak yansıtmaktadır. “Şairin dili, düzyazı gibi anlaşılacak için değil, ama duyulmak üzere oluşmuş musiki ile söz arasında, sözden çok musikiye yakın, ortalama bir dildir.” (Haşim, Piyâle Önsözü, 1921, 9).

Aysel öz/saf şiir ile ilgili görüşlerini açıklarken yer yer Haşim’in şiir anlayışına yaklaşır hatta benzeşir denilebilir. Bizde estetik heyecanı uyandıran mısra veya kıtayı tahlil edersek yüksek bir fikrin veya orijinal bir hayalin karşısında bulunmadığını buna karşılık bu heyecanın ilâhî bir mahiyeti haizmiş gibi okuyanı vecd ve istiğraka sevk ettiğine tanık olunduğunu ifade eder. Okuyucuda bu heyecanı uyandıran mısraların bazen manasız oluşunun bile yaşanan hazzın derecesini azaltmadığını hatta mısradaki his ve hayaller beğenilirse bile yine bu hazzın etkisinden kutulanmadığını ve bu hazzın her satırda değil manzumenin yalnız bazı mısra veya kıtalarında duyulduğunu ekler. (Aysel, 1942; Gözler, H. F., 1975, 47)

“İşte herhangi bir manzume, şiiriyetini bünyesinde şualar neşredici, büyüleyici realitenin mevcudiyetine borçludur ki ona da “öz şiir” denmiştir. Fikir, his ve hayalden evvel bir manzumede bulunması gereken şey işte bu “büyüleme” niteliğidir. Tarif ve izaha gelmeyen bu “sır” anlaşılmaz duyulur. Şu halde bir manzumeyi, manasını anlamak için değil, sırrını duymak, büyüyle büyülenmek için okumalıdır. Bir manzumenin “öz şiir” seyyalesini taşıyabilmesi manzumedeki his ve hayallerin derinlik veya güzelliği ile alâkadar değildir, dedik. Şairden okuyucuya geçen bu “seyyale” his, fikir ve hayallerin değil, şairin şairlik haletinden doğar.” (Aysel, 1942).

Şiiri “mutlak hakikati arama işi” olarak tanımlayan Necip Fazıl, mutlak varlığı Allah olarak kabul etmekte ve şiirin de bu yolda ancak bir araç olabileceğini vurgulamaktadır. (Kısakürek 1986, 473) Şiirde gayenin basitten karmaşığa doğru gitmek olduğunu vurgulayan sanatçı bu sırayı “Mutlak hakikat (Allah), remzilik ve sırrılık, güzellik, heyecan, ahenk, edâ.” olarak belirler. “Görüldüğü üzere Necip Fazıl, poetikasını mistik bir zemin üzerine oturtmuştur.” (Doğan, 1990) Bununla birlikte, onun “şiireselliğe, biçime, dile” önem verişiyile, Yahya Kemal, Ahmet Hamdi Tanpınar ve Asaf Halet Çelebi’nin poetik çizgisinde olduğu da söylenebilir (Karaca 2005, 55).

Nakış olarak adlandırdığı biçimsel unsurları ihmal etmeyen Necip Fazıl, biçimsel yönleriyle geleneksel unsurları şiirinde devam ettirir. Ancak bu unsurların yeni bir söyleme biçimi yahut anlam boyutuyla vermeyen şiiri de eleştirir: “Şiirde şekil ve kalıp, zatiyle şekil ve kalıp olarak haykırdığı ‘ben buradayım’ dediği nispette o şiir kötüdür. O zaman şiiri, gözlerindeki çukura alçı dökülmüş ve üzerine kömürle kaş, kirpik ve göz oturtmaya çalışmış bir iskelet kafasına benzetsek yanlış olmaz.” (Kısakürek, 1986, 477)

Güzel okunan bir şiir hem okuyan hem de dinleyen üzerinde daha etkili olur. Okuyan kişi, onu yalnızca seslendirmekle ya da işitsel anlamda duyumakla kalmaz, adeta ruhuyla okur ve daha çok haz duyar. Bu durumda şiir okuyan kişinin hem okuma hem de konuşma yoluyla duygu ve düşüncelerini ifade edebilme yeteneği gelişir. Çünkü okuduğu şiirlerdeki anlatım olanaklar kalıp olarak o kişinin dil varlığı içine farkında olmadan yerleşecek ve yeri geldiğinde de açığa çıkacaktır. (Kıbrıs, 2008, 57)

Genelde dil öğretiminin, özelde Türkçe öğretiminin amacı, temel dil becerilerini yetişen kuşaklara kazandırmaktır. Dilin farklı işlev ve becerilerini öğrencilere kazandırmanın birçok yolu bulunmaktadır. Dil öğretimi büyük ölçüde metinlere dayalı olarak ele alınır. Bu metinler içinde şiir türünün payı küçümsenemez. Dil becerilerinin gelişiminde şiir okuma etkinliklerinin önemli bir rolü vardır. “Dil öğreniminde ve öğretiminde önemli bir yere sahip olmasından dolayı şiir her öğretmenin repertuvarında olması gereken bir alandır” (Roe ve Ross, 2006: 40).

Çalışmanın Önemi

Şiirin günümüz gençliğine telkin edilmesinin, özellikle eski ve yeni edebiyatımızda var olan cevherlerin bilinmesine önyak olmak, internetin ve sanal dünyanın robotlaştırdığı kuşaklar yerine, duyu ve düşüncesi gelişmiş bireyler yetiştirmek bakımından olumlu katkı sağlayacağı açıktır.

Vezin ve kafiye gibi ahenk unsurlarını taşıyan şiirler, dil öğretiminde özellikle dilin sözel yönünü etkili olarak kullanma, söyleyiş yanlışlarını giderme, topluluk karşısında öğrencilerin heyecanlarını denetim altına almalarına yardımcı olma, toplum karşısında konuşmayla ilgili onlara özgüven kazandırma, kelime dağarını geliştirme, temel dil kalıplarını belleğe yerleştirmede kolay ve hızlı sonuç elde etmeye yarar bir araçtır.

Öğrencilerin ritim, ahenk ve nağmeye doğuştan gelen yönelişlerinde, güzellik duygularını harekete geçirme ve edebî zevkin yerleştirilmesinde de şiirin önemli bir etkisi vardır. Öğretim sürecinde şiir yoluyla öğrencilerin anlama yetilerini ve anlatma becerilerini geliştirme yanında okuma ve dinleme zevk ve alışkanlıklarını geliştirme amacıyla da şiire sıklıkla başvurulur. Öğrencilere dil sevgi ve bilincinin uyandırılmasında şiir başat bir role sahiptir. Dil sevgi ve bilincine sahip bir öğrenci onu kusursuz kullanacak; bu da duyu ve düşüncelerini rahat aktarabilme imkânını sağlayacaktır. Bu bakımdan öğrencilere şiir türünün zengin örneklerini sunmak gerekir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı 1. sınıf öğrencilerinin şiir ve şiir ezberlemeye ilişkin tutum ve eğilimlerini belirlemektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğrenciler şiir okumakta mıdır? En çok hangi tür şiirleri okumaktan hoşlanmaktadır? Neden?
2. Öğrenciler şiir ezberlemekte midir? Neden?
3. Öğrencilerin ezberledikleri şiirleri seçimlerinde etkili olan nedenler nelerdir?
4. Öğrenciler ezberlerken nasıl bir yol izlemektedir? Hangi stratejileri kullanarak şiir ezberlemektedirler?

5. Bir şiiri ezberlemek, ezberden okumak ezberleyenlere neler hissettirir?

6. Şiir ezberlerken yöntem bakımından herhangi bir destek alınmakta mıdır? Nasıl?

Yöntem

Araştırmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Betimsel çalışmalar bilimin betimleme amacına hizmet etmekle birlikte, aynı zamanda kendinden sonraki çalışmalar için denence üretmeye yönelik öngörü sağlamaktadır (Erkuş, 2009).

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninde kurgulanmıştır. Durum çalışması, betimsel, bütüncül, keşfe dayalı bulgulara ulaşmayı amaçlayan ve tümevarımcı bir araştırmadır (Rossman ve Rollis, 2003). Durum çalışmasının en önemli özelliği, bir birey, grup, konu veya durum üzerinde yoğunlaşarak asıl anlaşılması gerekeni keşfetmeye çalışması, süreci en ince ayrıntılarıyla tanımlama, iç yüzünü anlamaya çalışarak betimlemek ve bütüncül bulgular elde etmeyi hedeflemesidir (Merriam, 2013; Stake, 1995). Bu odak kapsamında araştırma sorular belirli sayıda katılımcıya uygulanarak konuya ilişkin durumlar betimlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada veri analiz yöntemi olarak betimsel analiz kullanılmış, her bir soruya verilen cevaplar için öğrenci sayılarını ifade eden frekanslar belirlenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı 1. sınıfta öğrenim gören 117 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Bu çalışmayla Türkçe Eğitimi Bölümü 1. Sınıf öğrencilerinin şiir ve şiir ezberleme ile ilgili tutum ve eğilimleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla öğrencilere konu hakkında 6 açık uçlu soru sorulmuş, cevaplar yazılı olarak alınmıştır. Öğrencilerin araştırma sorularıyla ilgili bir yaşantı elde etmeleri için her öğrenciden beşer şiir ezberlemeleri istenmiştir. Beşer şiir ezberlemeleri için öğrencilere 6 haftalık süre verilmiş; bu süre sonunda öğrencilerin ezberledikleri şiirleri dinlenmiştir. Öğrenciler çoğunlukla şiirleri ezberleyebilmiştir.

Görüşme formu: Bu çalışmada öğrencilere uygulanmak üzere önce 7 maddelik yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunun

geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak üzere önce 30 öğrenci üzerinde pilot uygulama yapılmıştır. Hazırlanan görüşme formundaki soruların dil ve anlatım bakımından açık ve anlaşılır olup olmadığını değerlendirmek üzere Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı 2 ayrı öğretim üyesinin görüşüne başvurulmuş; soruların ölçme tekniği bakımından araştırma konusuna uygun olup olmadığı hususunda da “Ölçme ve Bilimsel Araştırma” derslerini okutan 1 alan uzmanının görüşüne başvurulmuş ve tavsiyeleri alınmıştır. Yapılan önerilere göre “Görüşme Formu”nda düzenleme yapılarak soru sayısı 6’ya indirilip görüşme formuna son şekli verilmiştir.

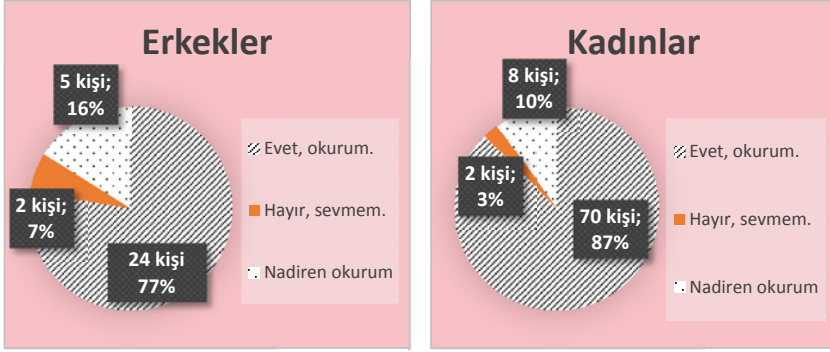
Görüşme formunun doldurulması sırasında katılımcılar, araştırmanın amacı, araştırma süreci, soruların sayı ve kapsamı hakkında bilgilendirilmiştir. Görüşme öncesi katılımcıların samimi cevap vermesini sağlamak amacıyla görüşme başlamadan önce kişisel bilgilerin saklı kalacağı ve verilerin yalnızca bilimsel araştırma amacıyla kullanılacağı teminatı verilmiş ve görüşmeler, araştırmacı ve katılımcıların yalnız kalabilecekleri uygun bir ortamda (genellikle sınıf ortamında derse başlarken) gerçekleştirilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Elde edilen bulgular, araştırma sorularının sırasına göre düzenlenmiştir. Öğrencilerin araştırma sorularına verdikleri cevaplardan doğrudan alıntılar yapılmıştır. Açık uçlu sorular soruların sırası sabit tutulmuş her bölüm kendi içinde yorumlanmıştır.

1. Şiir okuyup okumama ve tercih edilen şiir türlerine ilişkin bulgular

Türkçe Eğitimi ve Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencilerine gündelik hayatta şiir okuyup okumadıkları sorulmuştur. Okuduğunu ifade eden öğrencilerden, bunların hangi tür şiirler olduğunu belirtmeleri istenmiştir.

Grafik 1: Çalışma grubunun şiir okuyup okumama durumuna ilişkin bulgular

Grafik 1’de görüldüğü gibi soruya erkek öğrencilerin % 77’si okudukları yönünde cevap verirken, kadınların % 87’si okuduğunu ifade etmiştir. Erkeklerin %7’si, kadınların ise %3’ü şiir okumadığını veya şiir okumayı sevmediğini belirtmiştir.

Şiir okuduğunu ifade eden öğrencilere “*en çok hangi şiirleri okumaktan keyif aldıkları*” sorusu yöneltilmiş, bunun sebebini açıklamaları istenmiştir. Öğrencilerin dile getirdiği şiir türleri 15 farklı kategori oluşturmuştur.

Tablo 1. Çalışma grubunun okumayı tercih ettiği şiir türlerine ilişkin bulgular

	Şiir Türleri	Erkekler (f)	Kadınlar (f)
1	Lirik şiirler	20	52
2	Romantik aşk şiirleri	18	33
3	Milli mücadele, kahramanlık ve vatan sevgisi temalı şiirler	8	8
4	Toplumsal sorunları (açlık, sefalet, yoksulluk vb.) içeren şiirler	5	5
5	Pastoral (doğa) şiirleri	4	26
6	Tasavvufi felsefi şiirler	4	7
7	Öğüt veren şiirler	2	
8	Şair odaklı okunan şiirler (İkinci yeni şairleri, Yahya Kemal, Orhan Veli, vs.)	2	7
9	Eğlenceli, hoş giden, edebi zevk veren tüm şiirler	2	12
10	Edebi akım odaklı şiirler (klasik, romantik, sembolik vb.)	2	
11	Divan şiiri	2	
12	Hasret, ayrılık, özlem, gurbet şiirleri		10
13	Epik şiir		5
14	Didaktik şiir		3
15	Memleket şiirleri		3

Tablo 1’de öğrencilerin okumaktan en çok keyif aldığı şiir türleri yer almaktadır. Erkek öğrenciler de kız öğrenciler de en çok lirik ve romantik aşk şiirleri okumaktan keyif aldıklarını ifade etmiştir. Bunu erkeklerde kahramanlık ve vatan sevgisi temalı şiirler izlerken; kadın öğrencilerde pastoral (doğa) şiirleri takip etmiştir. Kadınlar erkeklerden farklı olarak didaktik şiirler, epik şiirler, ayrılık ve gurbet şiirleri ile memleket şiirlerini okumaktan hoşlandıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca erkek öğrenciler kadın öğrencilerden farklı olarak divan şiiri ve edebi akım odaklı şiirlerden hoşlandıklarını söylemiştir.

Bu tür şiirleri neden okuduklarıyla ilgili soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin en çok, şiirin ruhu güzelleştirdiği ve haz veren bir hüzne sevk ettiğinden bahsettiği görülmektedir. Bazı öğrenciler ise “çok yönlü düşünmeye vesile olma, estetik haz ve hoşluk verme, hayal gücünü geniş-

letme ya da hayal kurmayı kolaylaştırma, bilgilendirme ve yalnızlığı giderme" sebeplerini dile getirmiştir.

Görüşme yapılan öğrenciler Divan Edebiyatı döneminde yazılmış olan şiirlerin dimağlarda tat bıraktığından; duygu ve düşüncelere hitap eden şiirlerin ilgi çekici olduğundan; şiirin insanı ruh ve zihin bakımından olgunluğa erdirdiğinden bahsetmişlerdir. Bu arada, benzer şekilde şiirin güzel, saf, doğal, içten ve kişinin duygularının dışa vurumu olduğundan bu sebeple iyi bir öğretmenin her anlamda donanımlı ve birikimli olması gerektiği, bilhassa şiir okuyup ezberlemesi gereğinden söz açmışlardır.

Aşağıda bazı öğrencilerin cevaplarından doğrudan alıntılara yer verilmiştir:

Ö.1: *O. Veli serbest ölçüyle yazdığı, halkı ve gündelik hayatı anlattığı için dikkatimi çeker.*

Ö 2: *Aşk konulu şiirleri okurum.*

Ö 5: *Duygusal yönü ağır basan şiirler dinlerim.*

Ö 11: *Lirik romantik şiir türünü severim.*

Ö 35: *Vatan, kurtuluş savaşı ve destansı şiirler okurum.*

2. Öğrencilerin şiir ezberleyip ezberlememe durumuna ilişkin bulgular

Öğrencilere şiir ezberleyip ezberlemedikleri, ezberliyorlarsa bunun sebebi sorulmuştur. Öğrenciler bazısı şiir ezberleme sebepleri için birden fazla gerekçe belirterek cevap vermiştir.

Tablo 2. Çalışma grubunun şiir ezberleme sebeplerine ilişkin bulgular

Cinsiyet	f (%)	Cinsiyet	f (%)
Erkekler	31	Kadınlar	80
Şiir ezberler misiniz?		Şiir ezberler misiniz?	
Hayır	7 (%23)	Hayır	19 (%24)
Ara sıra	4 (%13)	Ara sıra	11 (%14)
Evet	20 (%64)	Evet	50 (%62)
Niçin şiir ezberlersiniz?	f	Niçin şiir ezberlersiniz?	f
Kendimden bir şeyler bulduğum için	12	Türkçe öğretmeni olduğum için	14
Eğitime yarar sağladığı için	7	Hoşuma gittiği için	12
Ezberlediklerimi unutmamak için	5	Düşüncemi kuvvetlendirmek için	8
Başkalarına okumak için	5	Okumam istendiğinde okumak için	8
Düşüncemi kuvvetlendirmek için	3	Alıntı yapmak, örnek vermek için	6
Rahatlattığı için	3	Kelime dağarcığımı genişlettiği için	5
Heyecan uyandırdığı için	3	Estetik bir zevk verdiği için	5
		Ruhu iyileştirdiği için	5
Rahatlattığı için	2	Derslerde ödev verildiği için	6
Heyecan verici olduğu için	2		

Tablo 2 de görüldüğü gibi erkeklerin %64'ü, kadınların %62'si "evet" cevabını verirken erkeklerin %23'ü, kadınların %24'ü "hayır" cevabını vermiştir. Şiir ezberlediğini ifade eden erkek ve kadın öğrencilerin oranlarının da birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Erkekler, "en çok kendilerinden bir şeyler buldukları, kendilerini anlattığını düşündükleri şiirleri ezberlemektedirler. Kadınlar ise en çok meslekleriyle ilgili bir gereklilik olduğu için bir başka ifadeyle Türkçe öğretmeni oldukları için şiir ezberlediklerini belirtmişlerdir. Kadın öğrencilerin niçin şiir ezberledikleriyle ilgili soruya en çok verdikleri ikinci cevap, ezberlemekten hoşlanma olmuştur.

Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı 1. Sınıf Öğrencilerinin Şiir ve Şiir Ezberlemeye İlişkin Tutum...

Aşağıda bazı öğrencilerin cevaplarından doğrudan alıntılara yer verilmiştir:

Ö 78: *Çevremdeki kişiler şiir okumamı istediklerinde okuyabilmek için.*

Ö 85: *Edebiyat / Türkçe öğretmeni adayı olarak hafızamda bir kaç şiirin olması güzeldir.*

Ö 94: *Günlük hayatta bir şiirden alıntı yapmak, şiir üzerinden örnek vermek bana zevk verir.*

Ö 97: *Hoşuma giden, dikkatimi çeken şiirleri ezberlerim.*

Ö 104: *Kelime dağarcığımanın gelişmesine katkı sağladığımı düşünürüm*

Buradan erkek öğrencilerin dışa dönük ve kendilerini teşhir etme eğiliminde oldukları; kız öğrencilerin ise kendilerini mesleğe ve yarınlara hazırlama eğiliminde oldukları söylenebilir.

Aşağıda bazı öğrencilerin cevaplarından doğrudan alıntılara yer verilmiştir:

"Kendimden bir şeyler bulduğum için..."

"Türkçe öğretmeni olduğum için, kelime dağarcığımı genişlettiği için..."

3. Öğrencilerin ezberledikleri şiirleri seçimlerinde etkili olan nedenlere ilişkin bulgular

Öğrencilere "Ezberlediğiniz şiirleri seçiminizde ne/ler etkili olmuştur?" sorusu yöneltilmiştir.

Erkeklerin ifade ettiği sebepler	Kadınların ifade ettiği sebepler
<ul style="list-style-type: none"> • Beni anlattığı için (f:29) • Toplumun sorunlarını dile getirdiği için (f:6) • Şairin üslubunu beğendiğim için (f:3) • Örnek vermek gerekir diye (f:3)	<ul style="list-style-type: none"> • Ruhuma iyi geldiği için (f:48) • Estetik bir zevk verdiği için (f:42) • Mutlu olduğum için (f:7) • Anlam yüklü olduğu için (f:6) • Ders ödevi olduğu için (f:5) • Sevdiğim şairleri içselleştirmek için (f:5) • Vatan, millet sevgisi aşıladığı için (f:4) • Geçmiş hatırlattığı için (f:3) • Kelime dağarcığını zenginleştirdiği (f:2) • Ezbere okumanın keyfi için (f:2) • Programlarda okumak için (f:2)

Şekil 1. Çalışma grubunun ezberlediği şiirleri tercih etme sebeplerine ilişkin bulgular

Şekil 1’de görüldüğü gibi erkekler en çok kendilerini anlatan şiirleri ezberlemeyi tercih ettiğini ifade etmiş; kadınlar ise “*ruhuma iyi gelen şiirleri ezberlemeyi seviyorum*” şeklinde görüş bildirmiştir. Kadınlar ayrıca ezberlenen şiirlerin, estetik zevk verdiği üzerinde de durmuştur.

Aşağıda bazı öğrencilerin cevaplarından doğrudan alıntılara yer verilmiştir:

Ö 1: *Akıcı yalın dille yazılmış olduğu, kulağıma güzel geldiği için*

Ö 3: *Anlam yüklü olmasıdır.*

Ö 7: *Bende duygu ve düşünce bakımından estetik zevk uyandırmasıdır.*

Ö 11: *Duygularıma hitap eden, ruh halimi yansıtan şiirleri tercih ederim.*

Ö 31: *Müzikalite ile birlikte anlam da eklenince istemsizce şiiri ezberliyorum.*

Ö 40. *Okuduğum zaman mutlu olduğum için şiiri ezberlerim.*

Bu sonuçlardan hareketle erkek öğrencilerin kısmen ben merkezli bir ruh haline sahip oldukları, kısmen toplum sorunlarına duyarlı oldukları söylenebilir. Kız öğrencilerin ise mistik, romantik ve estetik kaygılar taşıdıkları söylenebilir.

Öğrencilerin anlatımlarından örnekler:

Ruhuma iyi geldiği için, estetik bir zevk verdiği için ...

4. Ezberlerken kullanılan yöntemlere ilişkin bulgular

Öğrencilere şiir ezberlerken nasıl bir yol takip ettikleri ve hangi stratejileri kullandıkları sorulmuştur.

Tablo 3. Çalışma grubunun kullandığı şiir ezberleme stratejilerine ilişkin bulgular

	Ezber stratejileri (Kategoriler)	Açıklama ve kodlar	Erkekler f	Kadınlar f
1	Tekrar etme	Cepte taşınabilecek kâğıtlara not alma Belli zaman aralıklarıyla okuma	12	27
2	Dinleyerek ezberleme	Başkasından dinleme Şairden dinleme Youtube'dan dinleme Ses kaydı hazırlayıp dinleme	8	16
3	Müzik ya da ritimle ezberleme	Rap yapma Ritim tutma Şarkı gibi söyleme Fon müziği kullanma	8	6
4	Parçalara bölerek ezberleme	Bölümleme Ayrırma	7	25
5	Sessiz/dingin bir ortamda ezberleme	Sakin bir ortam yaratma	3	
6	Yazarak ezberleme	Yazma	2	16
7	Şiire duygu yükleyip anlamlandırarak ezberleme	Anlam yükleme	1	2
8	Canlandırma yaparak ezberleme	Rol oynama	1	2
9	Başkalarına kendini dinleterek ezberleme	Başkalarına okuma		25
10	Kendi hayatıyla ilişkilendirerek ezberleme	Kendi duygularıyla eşleştirme Kendiyle özdeşleştirme		12
11	Şiirin kafiyelerinden faydalanarak ezberleme	Kafiyeleri kullanma		1
12	Şairin hayatı hakkında bilgi edinerek ezberleme	Şairi araştırma		2

Tablo 3'te görüldüğü gibi öğrenciler toplam 12 ezberleme stratejisi kullandıklarını ifade etmişlerdir. Hem kız hem de erkek öğrencilerin kullandığı ortak 8 strateji vardır: “tekrar etme, dinleyerek ezberleme, müzik ya da ritimle ezberleme, parçalara bölerek ezberleme, sessiz/dingin bir ortamda ezberleme, yazarak ezberleme, şiire duygu yükleyip ezberleme, canlandırma yaparak ezberleme”. “Kendini bir başkasına dinleterek ezberleme, şiiri kendi hayatıyla ilişkilendirerek ezberleme, kafiyelerin ritmini kullanma ve şairin hayatından hareketle ezberleme” ise sadece kız öğrencilerin zikrettiği ezberleme stratejilerindedir. “Sessiz/dingin bir ortamda ezberleme”yi sadece erkek öğrenciler tercih etmiştir.

Aşağıda bazı öğrencilerin cevaplarından doğrudan alıntılara yer verilmiştir:

Ö 1: *Şiir ezberlerken öncelikle şiirin bütünlüklü yapısına bakarım sonra şiiri kendi ruhumda hissettikten sonra daha çok kendime söylüyordum gibi bir edayla ezberlemeye çalışırım.*

Ö 5: *Anlayarak okurum sonrada birilerine kendimi dinleterek ezberlerim.*

Ö 38: *Şiir ezberlerken, eğer şiir dörtlüklerden oluşuyorsa önce bir dörtlüğü sonra diğer dörtlükleri ezberlerim. Kafiyeler şiiri ezberlememi kolaylaştırır. Ezberleyeceğim şiiri sık sık dinlerim.*

Ö 48: *Şiir uzunsa rap ezberlerim. Kısa şiirse duyguyu vererek okurum.*

Ö 63: *Ses tonuma uygunluğunu, vurgu yapılacak yerleri estetik bakımından dikkate alarak ezberlerim.*

Ö 65: *Şiir ezberlerken öncelikle şiirin bütünlüklü yapısına bakarım sonra şiiri kendi ruhumda hissettikten sonra daha çok kendime söylüyordum gibi bir edayla ezberlemeye çalışırım.*

Ö 69: *Ezberleyeceğim şiiri yanımda taşırım. Boş olduğum zaman o şiiri ezberlemeye çalışırım.*

Ö 74: *Şiirin bir hikâyesi varsa onu okurum ve şiire daha hâkim olup yaşayarak ezberlemeye çalışırım.*

Ö 103: *Şiirin sözlerindeki anlamı kendi hayatımla ilişkilendirmeye çalışırım.*

En çok dikkat çeken bulgunun her iki grubun da tekrar stratejisini kullanmış olmasıdır. Kadınlardan oluşan grup, başka birinden ya da elektronik ortamdaki videolarından dinleyerek şiir ezberlediklerini ifade etmişlerdir. En çok tekrar edilen cevaplar arasında parçalara bölerek ezberleme yer almaktadır.

5. Şiiri ezberlemek veya ezberden şiir okumanın hissettirdiklerine ilişkin bulgular

Öğrencilere “Bir şiiri ezberlemek, ezberden okumak size neler hissettirir?” sorusu yöneltilmiştir.

Şiir ezberlemenin erkek öğrencilere hissettirdiği duygular	Şiir ezberlemenin kadın öğrencilere hissettirdiği duygular
<ul style="list-style-type: none"> • Özgüven (f: 20) • Heyecan (bedi’i) (f: 11) • İçtenlik (f: 6) • Mutluluk (f: 5) • Güçlülük, bilgili olma (f: 4) • Empati (f: 4) • Gurur (f: 3)	<ul style="list-style-type: none"> • Mutluluk (f: 52) • Özgüven (f: 31) • Güçlülük, bilgili olma (f: 20) • Empati (f: 8) • İyilik, hoşluk (f: 8) • Aidiyet (f: 7)

Şekil 2. Şiir ezberlemenin hissettirdiklerine ilişkin bulgular

Şekil 2 incelendiğinde erkeklerin şiir ezberlemekle ilgili en yoğun hissettiği duygunun “özgüven”; kadınların ise “mutluluk” olduğu görülmektedir. 20 erkek öğrenci şiir ezberlemenin kendisine mutluluk hissettirdiğini ifade etmiştir. 52 kadın öğrenci şiir ezberlediği için mutluluk hissettiğini anlatmıştır. Erkeklerin, şiir ezberlemenin hissettirdikleriyle ilgili olarak özgüven duygusundan sonra en çok ifade ettiği duygular sırasıyla heyecan, içtenlik, mutluluk, bilgiden kaynaklı güçlülük ve empati olmuştur.

Kadınların, mutluluktan sonra en çok hissettiği duygular ise sırasıyla özgüven, bilginin getirdiği güçlülük, empati, iyilik ve aidiyet olmuştur. Gurur sadece erkekler tarafından ifade edilen bir duygudur.

Aşağıda bazı öğrencilerin cevaplarından doğrudan alıntılara yer verilmiştir:

Ö 7: *Açıkçası ezber yeteneğim çok yok ezberleyeceğimi de düşünmüyordum ama sevdiğim şiirleri ezberleyebileceğimi gördüm. Şiiri ezberden okumak insanı geliştirir diye düşünüyorum.*

Ö 13: *Açıkçası güven veriyor o an kendimle gurur duyuyorum. Tabii gururun getirmiş olduğu bir sevinç de var.*

Ö 21: *Açıkçası hoşuma gitti diyebilirim okurken kendime büyük bir topluluğun karşısında şiir dinletisi veriyormuş gibi hissederim.*

Ö 90: *Bir kâğıda bakmadan kendim okumam çok güzel bir duygu hissettirir. Böyle okuyunca şiiri tüm kalbimle okuduğumu düşünürüm. Adeta şiiri içimde yaşarım şiire kendimden bir şeyler katarım.*

Ö 110: *Bir kere şiir ezberlemek güzel ve zevkli bir uğraştır. Zaten sevdiğiniz bir şiir ezberlemek ve onu okumak daha zevkli hale gelir. Bana hissettirdiği duygular ise mutluluk ve derin haz.*

Ö 111: *Bir şiiri ezberden okumak ilk önce bana keyif verir. O şiirdeki anlamı hissetmek Okurken vurgu ve tonlamalara dikkat etmek, kısacası şiirin hakkını vermeye çalışmak beni mutlu ediyor.*

Ö 115: *Şiir ezberlemek bana güzel şeyler hissettirir. Örneğin sanatı seven bir insan olarak, şiir ezberlemek, şiire hak ettiği değeri vermek benim için önemlidir. Hayatıma genel kültür kattığı için bir artıdır.*

Yukarıdaki 3 numaralı tabloda da yorumlandığı gibi bu sonuçlardan erkek öğrencilerin daha çok dışa dönük ve güçlü ve mağrur (özgüven, güçlülük ve gurur) oldukları; kız öğrencilerin ise romantik ve kendini güven içinde hissetme (mutluluk, özgüven) eğilimlerinde oldukları söylenebilir.

6. Şiir ezberlerken destek alıp alınmadığına ilişkin bulgular

Çalışma grubundaki öğrencilere “*şiir ezberleme stratejisi ya da yöntemi belirlemek için herhangi bir destek alıp almadıkları*” sorulmuştur. Erkek öğrencilerin 23’ü, kadınların da 48’i, şiir ezberlerken destek almadığı yönünde cevap vermiştir.

Tablo 4. Çalışma grubunun şiir ezberlerken destek alıp almama durumuna ilişkin bulgular

Erkek öğrencilerin şiir ezberlerken destek alıp almama durumu	f	Kadın öğrencilerin şiir ezberlerken destek alıp almama durumu	f
Evet destek alırım.	8	Evet destek alırım.	32
Üst sınıflardan		Başkalarının okumalarından	
İnternetteki videolardan		İnternetteki videolardan	
Kitaplardan		Hocalardan	
Şairin kendi sesinden (Bir kayıt cihazına okumuşsa)		Sosyal medya hesaplarından	
		Okumuşsa şairin kendi sesinden	
Hayır desteğe ihtiyaç duymam.	23	Hayır desteğe ihtiyaç duymam.	48

Tablo 4’te görüldüğü gibi 31 erkek öğrencinin 8’i, 48 kadın öğrencinin de 32’si şiir ezberlerken destek aldığını ifade etmiştir. Destek alanlar çoğunlukla, üst sınıflar, üniversitedeki hocalar, internetteki videolar ve bazı kitaplardan ya da eğer okumuşsa şairin kendi sesinden faydalandıklarını belirtmişlerdir.

Aşağıda bazı öğrencilerin cevaplarından doğrudan alıntılara yer verilmiştir:

Ö 18: *Bana söylenen nasihatte internette yatmadan önce şiiri dinlemek internete yoksa eğer kendi sesimi kaydedip dilemek oldu.*

Şiir ezberlerken çok fazla şiir okuyup ezberleyen abime sordum nasıl olur da bu kadar ezberliyorsun diye o da bana şiiri önce bir okuyup ana hatlarıyla o duyguyu aldığımı ve kafasında o şiiri bir düzen halinde betimleyip oturttüğünü ve bunu birkaç kere tekrar ederek ezberlediğini söyledi.

Ö 19. *Evet edebiliyorum. Bunu da kelime hazinem iyi olmasına bağlıyorum. Çünkü kelime hazinesi bir kuvvettir ve kelime hazinesi zengin insanların kendilerini ifade etmede başarılı olduklarının bilincindeyim.*

Ö 38: İlk önce direk yapıyorum, sonra duygularımda katarak pekiştiriyorum, duygu bakımından daha iyi okumak için internetten şiirlerin ismini yazıp nasıl okunuyor diye videolarını izlerim sonra ona göre hazırlanıyorum.

Ö 43: Şairden sesli olarak dinlerim okurken vurgu ve tonlamalar yakalamak için destek alırım.

Ö 45: Şiir ezberi yaparken herhangi bir destek almadım tamamen kendim çizdiğim yolla o yolda ilerleyerek ezber yaptım.

Ö 68: Sevdığım bir şiiri benimsedikten sonra şiirin satırları hafızamda dolandır ve ben de şiirin tüm mısralarını ezberleyebilmek ve kalıcılığını artırmak için boş kâğıtlara yazarım.

Ö 71: Bu anket şiir ezberleme yolunda bizim nasıl anladığımızı da göstermiş oldu. Doğru bir yolda ilerlediğimizi ya da ilerlemediğimizi görmüş olduk.

Ö 79: Yazılarımda mahalli ağız özelliklerimi yansıtmama konusunda başarılıyım. Bunu okuyarak, telaffuzuma dikkat ederek elde ettim.

Ö 80: Şiirin günümüz gençliğine telkin edilmesini, özellikle eski ve yeni edebiyatımızda ne gibi cevherlerin olduğunu göstermek ve görmelerine yardımcı olmak, internetin ve sanal dünyanın robotlaştırdığı kuşaklar yerine, duygu ve düşüncesi gelişmiş bireyler yetiştirmek ve yetişmesini görmek en büyük dileklerimden biridir.

Ö 84: Evet, küçük yaşlardan itibaren mahalli ağızlı konuşmamamın etkili olduğunu düşünüyorum.

Ö 102: İlk önce direk yapıyorum, sonra duygularımda katarak pekiştiriyorum, duygu bakımından daha iyi okumak için internetten şiirlerin ismini yazıp nasıl okunuyor diye videolarını izlerim sonra ona göre hazırlanıyorum.

Ö 110: İnsanlar severek şiir ezberlemelidir. Hem hafızada kalıcı olur hem de hatırladıkça farklı duygulara bürünür insan.

Bu ve benzeri çalışmalar arttıkça öğrencilerin şiir ezberlerken yöntem bakımından destek alma alternatiflerinin artacağı söylenebilir, daha geniş teknik destek alma imkânları sağlanabilir. Güzel okumak üzere kullanılacak örneklerin seçiminde uzunluk da iyi ayarlanmalı, ezberlenmesi zor ve uzun şiirler tercih edilmemelidir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmayla Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı 1. sınıf öğrencilerinin şiir ve şiir ezberleme ile ilgili tutum ve eğilimleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bulgularımız arasında yer alan “Sevdiğiniz bir şiir ezberlemek ve onu okumak daha zevkli hale gelir. ... İnsanlar severek şiir ezberlemelidir.” şeklindeki öğrenci görüşleri ile Kaya’(2013).nın şiir ezberleme ile ilgili “Öğretmenlerdeki şiire yönelik isteksizlik de öğrencide ilgisizliğe yol açar. Öğrencilerin sadece şiir ezberlemeye yöneltmesi, hatta ceza olarak verilmesi de çocukları şiirden soğutur.” görüşleri arasında ters bir ilişki olduğu söylenilebilir.

“Divân Şiirinde Deniz İmgesi ve Şiir Öğretiminde Kullanılması” başlıklı çalışmasında Mutlu, bu konuyla ilgili olarak şunları dile getirmektedir: “Şiir öğretiminin doğru yapılması, Türkçe öğretiminin amaçlarının iyi kavranmasına bağlıdır. Sözelimi, Türkçe öğretiminin amaçlarından biri, dil sevgi ve bilinci kazandırmaktır. Dil sevgi ve bilincini kazandırmak için öncelikle öğrenciye edebiyat sevgisini vermek gerekir.” (Mutlu, 2012, 182).

Öğrencilere ezberledikleri şiiri tercih sebepleri sorulmuştur. Erkekler en çok kendilerini anlatan şiirleri ezberlemeyi tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu görüş Esin Yıldırım’ (2012, 20) ın “Çocukluk çağının ileriki yaşlarında şiirde söylenen şeyleri anlamaya başladığında ise ona zevk veren sadece ses uyumları değil; şiirde kendisinden bir şeyler bulmaya başlaması olur. Böylelikle dili anlamaktan, farklı anlamları keşfetmekten de zevk alır.” görüşü ile örtüşmektedir.

Araştırma bulgularına göre: Öğrenciler, “İnsan için iletişim önemlidir, şiir, insanın ruhunu besleyen en güzel edebi ürün ve bu yönüyle iletişimin en güzel yoludur. Çünkü şiir bazen dile getiremediğimiz pek çok duygu ve düşüncemizi çağrıştırır ve hissettirir. Şiir okumak haz uyandıran bir duygudur. Mutluluk verir. Ruhunu, kalbi okşar. Ezberlemek ise bu duyguları daha kuvvetli kılar.

Öğrenciler, “Şiirin günümüz gençliğine telkin edilmesi, özellikle eski ve yeni edebiyatımızda ne gibi cevherlerin olduğunu göstermek ve görmelerine yardımcı olmak, internetin ve sanal dünyanın mekanikleştirdiği, robotlaştırdığı kuşaklar yerine, duygu ve düşüncesi gelişmiş bireyler yetiştirmek son derece önemlidir.” görüşündedir. Bu görüşü Kaya “İstediği şiiri seçen ve onu birçok kez okuyup ezberleyen ve kendine mal eden çocuk hem kulağını hem

dilini hem de belleğini çalıştırmış olur. Okuma ve ezberleme dilde akıcılığa yardımcı olur.” görüşü ile desteklemektedir (Kaya, 2013, 61).

Elde edilen sonuçlardan biri de erkek öğrencilerin daha çok dışa dönük/eksantrik ve güçlü ve mağrur (özgüven, güçlülük) oluşları; kız öğrencilerin ise romantik ve kendini güven içinde hissetme (mutluluk, özgüven) eğilimlerinde oluşlarıdır. Bu bulgu, Kıbrıs’ın (2008, 58) “Bir şiiri öğrencilere okumaları için verirken, şiirin içeriğiyle okuyacak öğrencinin cinsiyeti arasında da bağ kurmak gerekir. Özellikle ergenlik başından itibaren erkeklere daha erkeksi duyguların dile getirildiği, kızlara da duyguların daha yoğun olarak dile getirildiği şiirleri okutmada yarar vardır.” görüşü ile örtüşmektedir.

En çok dikkat çeken bulgunun her iki grubun da tekrar stratejisini kullanmış olmasıdır. Kadınlardan oluşan öğrenciler grubu, başka birinden ya da elektronik ortamdaki videolardan dinleyerek şiir ezberlediklerini ifade etmişleridir. En çok tekrar edilen cevaplar arasında parçalara bölerek ezberleme de yer almaktadır. Elde edilen bu bulgu Kıbrıs’ın buraya aldığımız görüşü ile örtüşmektedir: “Şiiri her gün baştan sona dikkatle okuma, Daha sonra ezberden okumaya çalışmak, hatırlanmayan yerlerde bakmak, Ezberden okumayı yanlışsız ve eksiksiz duruma gelinceye değin yinelemek.” (Kıbrıs, 2008, 59)

Araştırma bulgularına göre: “Erkekler en çok kendilerinden bir şeyler bulunduğu, şiirlerin kendilerini anlattığını düşündüğü, kadınlar ise en çok meslekleriyle ilgili bir gereklilik olduğu için şiir ezberlediklerini” belirtmişlerdir. Bu görüşü Lockward (1994, 67)’ın “şiir ezberlemenin aslında çocuklara “şiiri sahiplenme” hakkını verdiği düşüncesi desteklemektedir. Çocuk istediği şiiri zevk aldığı için, kulağına hoş geldiği ve duygularına seslendiği için ezberler ve o şiir artık ona özel ve anlamlı bir şiir olur.

Araştırma bulgularına göre Ö 85, Ö 68, Ö 110 kodlu öğrenciler “Edebiyat / Türkçe öğretmeni adayı olarak hafızamda bir kaç şiirin olması güzeldir. Sevdiğim bir şiiri benimsedikten sonra şiirin satırları hafızamda dolandır ve ben de şiirin tüm mısralarını ezberleyebilmek ve kalıcılığını artırmak için boş kâğıtlara yazarım. İnsanlar severek şiir ezberlemelidir. Hem hafızada kalıcı olur hem de hatırladıkça farklı duygulara bürünür insan.” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu görüşleri TDETA Sözlüğünün (2003: 50-63) “Çocuğun bellek eğitiminde, kendine güveninin ve milli, ahlaki, insani duygularının gelişmesinde şiir okutma ve ezberletmenin etkisi çoktur.” düşüncesi desteklemektedir.

Şiirler ses ve ahenk unsurlarıyla meydana getirilen ve okuyucuyu ses ve ahenk unsurları yanında taşıdığı anlamlarla bambaşka diyarlara taşıyabilen etkili metinlerdir. Bu etkisi dolayısıyla herkesin hayatında -belli çağlarda- ezberlediği, öğrendiği ve unutmadığı şiirler mutlaka vardır. ... Şiir ezberleme yoluyla kelimelerin daha kolay kavratılacağı ve dil öğretiminde daha etkili bir öğretim sağlanacağı düşünülmüştür. (İlhan, 2007, s. 47).

Bu çalışmanın şiir ezberleme yöntemi hakkında biz akademisyen ve öğretmenlerin konuyu nasıl anlamamız, konuya hangi bakış açısıyla yönelmemiz gerektiğini, böylece doğru bir yolda ilerleyip ilerlemediğimizi gösterdiği söylenebilir. Bu ve benzeri çalışmalar arttıkça öğrencilerin şiir ezberlerken yöntem bakımından destek alma alternatiflerinin artacağı söylenebilir, daha geniş teknik destek alma imkânları sağlanabilir.

Öneriler

Çalışma grubuna katılan erkek ve kadın öğrenciler en çok *lirik ve romantik aşk şiirleri okumaktan keyif aldıklarını* ifade etmiştir. Bu sonuçtan hareketle öğrencilere öncelikle sevdikleri şiirler ezberletilmelidir. Öğrenciler, değişik sanat ve kültür anlayışları ile ilişkilerini artıracak farklı dönem ve sanat akımlarına ait şiirler ezberlemeye özendirilmelidir.

Şiir ezberlemenin mahalli ağızla konuşmanın ölçünlü dile dönüştürülmesinde etkili olduğu dikkate alınarak şiir, küçük yaşlardan başlanarak ezberletilmelidir. Bellek gücü zayıf olduğu için şiir ezberleyemeyen öğrenciler şiir ezberlemeye zorlanmamalı, ancak böyle öğrencilerden güzel ve etkili şiir okumaları istenmelidir. Öğrencilere şiir ezberlemenin kolay yolları öğretilmelidir.

Öğrencilere yönelttiğimiz sorular arasında “öğrencilerin şiir yazma”ya yönelişleri ile ilgili bir soru sormamış olmamız bir eksiklik olarak düşünülebilir. Bu çalışma alanının farklı yönüyle ilgilenecek araştırmacıların bu hususu dikkate almaları beklenir. Bütün öğretim kademelerindeki öğrencilerin şiir ve şiir ezberleme ile ilgili eğilimleri üzerinde akademisyen ve araştırmacıların nitel ve nicel araştırmalar yapmaları yararlı olacaktır.

Kaynaklar

- ALTINTAŞ, H., (1989), *Mustafa Şekip Tunç*, Kültür Bakanlığı Yayınları: Türk Büyükleri Dizisi: 108. Ankara.
- AYSEL E., (1942), Edip Aysel'in Şiir hakkındaki Görüşleri, (Edip Aysel, Öz şiir Nedir'den - Çınaraltı Dergisi. Alıntı: Gözler, H. F., (1975), "Örnekleriyle Türkçe ve Edebiyat Bilgileri Kaynak Kitabı" içinde
- AYVAZOĞLU, B., (2008) "Yahya Kemal'in Poetikası", Yahya Kemal Beyatlı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- BRÉMOND, H., (1926) *La Poesie Pure*. Paris: Bernard Grasset, (çeviren: Hilmi Yavuz) İstanbul.
- DOĞAN, A., (1990) *Yeni Düşünce*, 28 Eylül 1990.
- ERKUŞ, A. (2009). *Davranış Bilimleri İçin Bilimsel Araştırma Süreci*. Ankara: Seçkin Yayıncılık. Alıntı: Gözler, H. F., (1975), "Örnekleriyle Türkçe ve Edebiyat Bilgileri Kaynak Kitabı" içinde
- GÖZLER, H. F. (1975), *Örnekleriyle Türkçe ve Edebiyat Bilgileri Kaynak Kitabı*, İnkılap ve Aka Kitabevleri, Ankara.
- GÜLERYÜZ, H. (2002). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- HAŞİM, A., (1921), *Piyâle Önsözü*, Piyâle, İstanbul.
- İLHAN, N. (2007), *Geçmişten Günümüze Sözlükçülük Geleneği ve Türk Dili Sözlükleri*, Manas Yayınları Elazığ.
- KARACA, A, (2005), *İkinci Yeni Poetikası*, Hece yayınları, Ankara.
- KAYA M., (2013). Okuma-Yazma Öğretiminde Şiir, *Dil ve Edebiyat Dergisi / Journal of Linguistics and Literature*, 10:1, 49-96.
- KIBRIS İ., (2008) Okuma ve Yazma Çalışmalarında Şiir Etkinliklerinden Nasıl Yararlanabilir? *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt: 8, Sayı: 1, Yıl: 8.*
- KISAKÜREK N. F., (1986) *Çile*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul.
- LOCKWARD, D. (1994). Poets on teaching poetry. *The English Journal*. 83 (5), 65-70.
- MUTLU, B., (2012), *Divân Şiirinde Deniz İmgesi ve Şiir Öğretiminde Kullanılması*, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Türkçe Öğretmenliği Programı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- NACİ, M., (1897), *Istilahât-ı Edebiye* Cemal Efendi Matbaası, İstanbul.
- NORTON, D. E. (2011). *Through the eyes of a child*. Boston, MA: Pearson.

Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı 1. Sınıf Öğrencilerinin Şiir ve Şiir Ezberlemeye İlişkin Tutum...

- ROE, D. B. & Ross, E. P. (2006). *Integrating language arts through literature and thematic units*. Boston, MA: Pearson.
- ROSSMAN, G. B., & Rallis, S. F. (2003). *Learning in the field* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- SAFA, P., (2012) *Sanat, Edebiyat, Tenkit Ötüken Neşriyat - Kültür Dizisi*.
- TUNÇ, M. Ş., - TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/tunc-mustafa-sekip>
- Türk Dil Kurumu. (2009). *Türk Dil Kurumunun BSTS / Edebiyat ve Söz Sanatı Terimleri Sözlüğü*, Ankara.
- Türk Dünyası Ortak Edebiyatı. (2006). *Türk Dünyası Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü*, Cilt: V, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- YETKİN, S. K., (1969), *Şiir üzerine düşünceler*, Varlık Yayınları, Ankara.
- YILDIRIM, E. (2012). *Şiirin Türkçe eğitimindeki işlevi ve ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki şiirlerin yerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.